

Suomen tieteellisten kirjastojen nestor Henrik Grönroos on poissa

Suurimmalle osalle nykyistä kirjastonhoitajakuntaa Henrik Grönroos on mitä ilmeisimmin vain etäinen nimi. Kokonainen sukupolvi on ehtinyt tehdä elämäntyönsä sen jälkeen, kun hän siirtyi eläkkeelle vuonna 1971.

Henrik Grönroos oli syntynyt 21.1.1908 ja kuoli 5. elokuuta, lähes sadan vuoden ikäisenä. Elämäntyönsä hän teki Helsingin yliopiston kirjastossa, jonka palvelukseen hän tuli vuonna 1931. Vuotta myöhemmin hän sai määräyksen amanuenssiksi, kirjaston hierarkiassa silloin ensimmäiseen akateemista loppututkintoa edellyttävään toimeen.

Kirjastotyön keskeytti lähes viisi vuotta kestänyt sotapalvelus rintamalla. Nimityksen nuoremaksi alikirjastonhoitajaksi Henrik Grönroos sai vuonna 1945 ja vanhempi alikirjastonhoitaja hänestä tuli 15 vuotta myöhemmin.

Sotien takia suuri osa kirjaston kokoelmista jouduttiin evakuoimaan Helsingin ulkopuolelle ja palauttamaan sekä järjestämään uudestaan sodan jälkeen. Tässä työssä Grönroos oli keskeisessä asemassa. Sen jälkeen, lähes 20 vuoden ajan hän vastasi kirjaston palvelutoiminnasta, niin lainauksesta kuin lukusaleistakin.

Monien silmissä kirjaston tutkijapalvelut henkilöityivät nimenomaan Henrik Grönroosiin. Samalla tavalla kuin kirjasto oli hänelle kaikki kaikessa, hänen elämänsä todellinen kiintopiste ja rakkauden kohde, hän itse oli tutkijapiireissä se tukipylväs, johon nojaututtiin ja jonka puoleen käännyttiin, jos tieto ei ottanut löytyäkseen.

Henrik Grönroos oli oppinut kirjastonhoitaja, joka harjoitti tutkimusta, vaikka ei koskaan väitellytkään tohtoriksi. Hän oli paneutunut perusteellisesti kirjaston kokoelmiin, mutta yhtä lailla hän oli selvillä myös siitä, mitä tutkimuksessa oli käsitelty. Hän piti yllä jatkuvaa yhteyttä tutkijayhteisöön, ja hänen verkostonsa oli tiuha myös muissa pohjoismaissa.

Syksystä 1964 eläkkeelle siirtymiseensä asti Grönroos vastasi kirjaston käsikirjoituskokoelmasta, mikä hänen omien tutkimusharrastustensa kannalta oli hänelle selvästikin soveliaampi ja läheisempi tehtävä kuin toimiminen ammattimaisena altruistina, eräänlaisena elävänä tietosanakirjana. Meille, jotka työskentelimme kirjastossa, hän oli usein keskeisempi henkilö kuin varsinaiset johtajat.

Hänen omien päivittäisten tehtäviensä ohella häntä käytettiin myös moniin muihin vaativiin

hankkeisiin. Jo ennen kuin varsinaista koulutusta oli tieteellisiä kirjastoja varten tarjolla Henrik Grönroos huolehti pitkään uuden henkilöstön koulutuksesta kirjaston omassa piirissä. Koulutus johti kirjaston amanuenssitutkintoon, joka antoi kelpoisuuden myös muiden tieteellisten kirjastojen virkoihin.

Koko maan kirjastotoimelle Grönroos antoi oman panoksensa ennen muuta opettamalla Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa. Myös hänen suomalaisten bibliografioiden bibliografiaansa *Finlands bibliografiska litteratur* (1975) ja sen suppeampaa edeltäjää vuodelta 1965 on kirjastoissamme käytetty ahkerasti. Tärkeimmät hänen kirjahistoriallisista artikkeleistaan koottiin 1983 julkaisuun *Cognitio librorum. Retkiä kirjojen maailmaan. Utflykter i böckernas värld*.

Vuosikymmenien ajan Henrik Grönroos tutki perunkirjojen avulla kirjojen omistamista suomalaisissa kaupungeissa. Tämän urauurtavan työn tulokset ilmestyivät 1996 laajana teoksena *Boken i Finland. Bokbeståndet hos borgerskap, hantverkare och lägre sociala grupper i Finlands städer enligt städernas bouppteckningar 1656–1809*, jonka toi-

mitti painoasuun Ann-Charlotte Nyman ja joka on saanut suurta tunnustusta kirjahistorioitsijoiden keskuudessa myös Ruotsissa. Ansioistaan tutkijana ja tutkijoiden tukijana Henrik Grönroos vihittiin 1973 filosofian kunniatohtoriksi. Suomen tieteellinen kirjastoseura kutsui hänet kunniajäsenekseen 1976.

Ihmisenä Henrik Grönroos oli valloittava ja avulias. Hän kantoi huolta kirjaston perinteistä ja yhtä tunnusomaista hänelle oli vahva pedagoginen ote. Hän kannusti jatkuvasti meitä nuoria oppimaan ja ottamaan selvää asioista. Kirjastonhoitajan piti tietää paljon, ei vain sitä mistä tieto mahdollisesti oli saatavissa. Tiedonvälityksen oli siis oltava toden teolla tosiaikaista! Me hänen oppilaansa ja työtoverinsa muistamme häntä suurella kiitollisuudella. 📖

Tietoa kirjoittajasta:

Esko Häkli, emeritus ylikirjastonhoitaja, Helsingin yliopiston kirjasto
email. esko.hakli@helsinki.fi